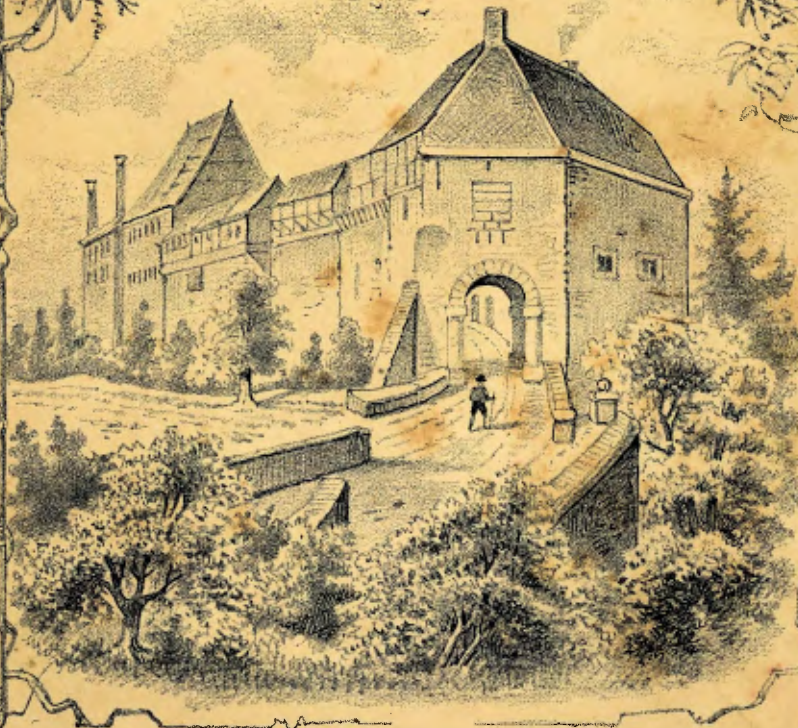

DE GEHEIMZINNIGE KORF

Een verhaal voor onze jongens

— door —
P. J. Kloppers

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

DE GEHEIMZINNIGE KORF

(VRIJ NAAR 'T HOOGDUITSCH)

DOOR

P. J. KLOPPERS

ZESDE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

.... zijn pak aan den vorsten man bood, blz. 22

I.

DE WARTBURG.

De vreemdeling, die het Thüringer woud doorreist, verzuimt gewoonlijk niet, van uit Eisenach het kasteel te bezoeken, welks naam wij hierboven plaatsten en dat niet alleen als een meesterstuk van bouwkunde uit de middeleeuwen ieders bewondering verdient, doch ook tal van geschiedkundige herinneringen opwekt. Midden tusschen de donkere dennenbosschen heen voert hem de weg zachtkens al hooger en hooger, ongeveer een uur lang, totdat hij bij eene kromming van het pad de torens van het slot boven het stoere geboomte ziet uitsteken en weldra ook tusschen de zware stammen de grauwe rots ziet, waarop het gebouwd is. Het slot strekte in den tijd, waarvan wij spreken, den landgraven van Thüringen ten verblijve, doch werd bij hunne afwezigheid door den kastelein beheerd. Ook al waren de eigenaars niet op het slot, toch vergaderden in de dichte bosschen rondom den Wartburg vaak vorstelijke personen tot eene jacht-

partij en zelfs de keurvorsten van Saksen waren gewoon, jaarlijks eenigen tijd hier door te brengen en zich door de jacht te ontspannen.

Thans echter heerschte eene geheimzinnige stilte rondom het oude slot. Zelfs scheen het den vroolijken jachtgezellen verboden, de schelle tonen der horens tegen de rotsen te doen weërkaatsen. Ook de Wartburg scheen te deelen in de spanning en het zwijgend afwachten, waartoe gansch Duitschland zich veroordeeld zag. 't Was zóó somber, als 't wel eens in het Thüringer woud zelve zijn kon. Wanneer daar de storm zoeven geloeid had door de kruinen der forsche stammen en ze had gezweept en gebogen en gekraakt, zie, dan kon 't een oogenblik zóó akelig stil zijn, dat iemand van angst het hart bezweek. En straks, als de orkaan nieuwe kracht verzameld had, dan rukte hij gierend voort en ontwortelde eiken en dennen en wierp ze als splinters door elkaâr.

Wat er was? Men schreef nu den 11den van Wintermaand van het jaar 1521. De jeugdige keizer Karel V had op zijn twintigjarig hoofd de kronen van Spanje, de Nederlanden en Duitschland vereenigd en begreep, dat hij, om zulk een uitgebreid gebied te beheerschen, niet alleen met een krachtigen arm, maar ook naar vaste stelregels regeeren moest. Eenheid moest daar wezen in den staat, eenheid ook in de kerk, zoo meende hij; hij wenschte ze en toch minder dan iemand zou het hem gelukken, deze een-

heid te verkrijgen. De vele staatkundige onlusten, die zijn bestuur hier en ginds en overal bemoeilijkten, laten wij rusten en liever zien wij, hoe de toestand der kerk allermintst beantwoordde aan Karels lievelingsdenkbeeld. Immers hier, in ditzelfde Saksen, was een Augustijner monnik opgestaan en had zich door zijne vroomheid en zijne geleerdheid wijd en zijd vermaard gemaakt. Frederik de Wijze, de goede en verstandige keurvorst van Saksen, had hem tot hoogleeraar aan de pas door hem opgerichte hoogeschool te Wittenberg benoemd op raad van zijn vriend, den voortreffelijken Spalatijn. Studenten uit alle oorden van Europa waren naar Wittenberg gestroomd om den beroemden doctor Martijn te hooren en, als deze in de slotkerk te Wittenberg predikte, konden de ruime gewelven de schare van toehoorders niet bevatten. Zie, dat was alles niets, maar dat deze Maarten Luther den menschen Gods woord wedergaf en hun toonde, hoezeer de leer der Roomsche kerk en het leven der Roomsche priesters tegen dien Bijbel streden; dat hij beloften en bedreigingen van den heiligen vader verachtte, 's pausen geschenken van de hand wees en diens banvloek met vuur verbrandde, dat was te erg! Dat duizenden armen en rijken, edelen en geringen, geleerden en onwetenden riepen: „De priesters hebben ons eeuwenlang misleid en doctor Martijn heeft gelijk, dat hij alleen het gezag van de Heilige Schrift erkent en den goddeloozen aflatkramer uit het land jaagt,”

zie, dat was erger! En dat de heilige vader nu den jongen keizer geen rust liet, eer deze den vermetelen ketter naar den brandstapel verwezen had, terwijl toch reeds vorsten en edelen en duizenden Duitschers Luthers zijde hielden, dat was waarlijk wel het ergst van alles.

Keizer Karel had er iets op gevonden. Hij had den stoutmoedigen monnik voor den rijksdag gedaagd, dien hij te Worms had bijeengeroepen om de Deutsche zaken te regelen. Hij had gehoopt, dat de monnik niet had durven komen in den luisterrijken kring van vorsten en grooten, of, zoo hij al kwam, door zooveel vertoon van weelde en macht van zijn stuk zou gebracht zijn. Zie, dan was het spel voor Maarten Luther verloren geweest. Doch 't was alles anders uitgekomen. De Wittenberger doctor was onder het juichen zijner vrienden en het tandengeknars zijner vijanden Worms binnengereden. Hij was verschenen voor den keizer en zijne vorsten en hij had verklaard, met luide stem verklaard, ten aanhoore van al die grooten en machtigen der aarde, dat hij niets herroepen kon, tenzij men hem uit de Heilige Schrift bewees, dat hij onrecht had.

Dat ging niet aan en er bleef dus niets over dan zich van den ketter te ontdoen, zonder dat er een haan naar kraaide. Zoo fluisterden Luthers vijanden den jongen keizer in het oor en Luthers vrienden begrepen, dat Karel, hoezeer hij ook de goede trouw beminde, eindigen zou met het opvolgen van dien

boosaardigen raad. Daartoe had echter Frederik de Wijze den Wittenberger hoogleeraar niet onder zijne bescherming genomen. 't Kostte wat het kostte, maar Luther moest gered. Zoo spoedig mogelijk moest zijnen vijanden de gelegenheid benomen worden, iets tegen hem te doen. Geen beter middel dan dat de vriend zelve den schijn aannam, tot de vijanden te behooren.

Nauwelijks is de wagen, waarin Luther de terugreize van Worms naar Wittenberg deed, het Thüringerwoud binnengereden, of eensklaps ziet de voerman zich besprongen door een vijftal zwaar gewapende ridders. Hunne maskers vrijwaren hen voor herkenning. Men gebiedt den voerman stil te houden, beklimt den wagen, sleurt Luther er uit en beveelt hem een paard te bestijgen. Zij blinddoeken den gevangene en snellen met hem heen. Langs allerlei omwegen komen de ruiters eindelijk aan den Wartburg. Men leidt Luther daarbinnen, voert hem naar een vertrek, dat voor hem in gereedheid gebracht is en toont hem een riddergewaad, dat hij tegen zijne monnikspij te verwisselen heeft. Nu eerst openbaart men hem, dat niet vijandige handen, maar vriendelijke beschermers hem hier gebracht hebben, dat hij dezen zelve in gevaar zou brengen, zoo hij zijn verblijf door woord of schrift verried en dat hij bij de bewoners van het kasteel bekend zou zijn onder den naam van jonker Jurriën.

Zoo scheen daar opnieuw een stralenkrans rondom de grijze kruin van den Wartburg. Ja, hier voerde God den man, die het licht des Evangelies andermaal op den kandelaar van 's Heeren Kerk geplaatst had, opdat het voor Duitschland, voor de gansche Christenheid zou bewaard worden. Hier verborg hem zijn God, totdat het woeden zijner vijanden zou voorbijgegaan zijn. Hier voltooide Luther zijne Bijbelvertaling, een kostelijk werk, bovenal, omdat van nu af en voortaan de arme, misleide Duitschers den Bijbel in hunne eigen taal lezen konden. Hier sterkte hem zijn God te midden van de aanvechtingen des boozen, die er altijd op uit is, des Heeren heerlijkste werken in Zijne werktuigen te vernietigen.

Nu echter de Wartburg genoegzame waarde in onze oogen gekregen heeft, verlaten wij dien en kruisen een weinig in den omtrek.

II.

IN DE DORPSHERBERG TE GROSCHMARK.

In de nabijheid van den Wartburg, tusschen de eeuwenheugende dennenwouden verscholen, ligt het dorpje Groschmark. Het bezit als zoovele andere dorpjes dit eigenaardige, dat het elke eigenaardigheid

mist en zou daarom door ons evenmin als door de meeste reizigers in het Thüringerwoud opgemerkt geworden zijn, indien het toeval niet wilde, dat ons verhaal ons midden in de gelagkamer van de dorps-herberg voerde. De Groschmarkers leefden tusschen hunne dennenbosschen, welke hen van de overige wereld bijna geheel afscheidden, in den eenvoud en bij de stille zeden hunner voorvaderen voort. Het duurde lang, zeer lang en ze moesten wel voelbaar zijn, zoo de schokken, die Duitschland bewogen, ook het stille dorpje ontroerden. Toch, zulk een schok mocht de Hervorming wel heeten. Ja, ook de goede lieden van Groschmark hadden er van gehoord, hoe een monnik uit Wittenberg tegen den heiligen vader en al de pastoors geschreven had en hoe hij zelfs voor den keizer en den keurvorst had gezegd, dat hij er niets van terug wilde nemen, al zouden ze hem ook levend verbranden. Sommige Groschmarkers zeiden, dat het juist goed was en hoog tijd, dat een stout en geleerd man eens een hartelijk woordje sprak over de domheid en den ergerlijken wandel der priesters en dat men toch niet zoo dom was om al de fabelen te gelooven, die de pastoors aan de menschen wijs maakten, terwijl zij hun den Bijbel onthielden. Maar anderen beweerden, dat die monnik de vleeschgeworden duivel was en dat ze van anderen, die hem zelf zagen, gehoord hadden, hoe hij zijne handen niet uit de monnikspij durfde halen, omdat het boksklauwen

waren. Ja, de goedgeelovigen zeiden, dat men vreemde tijden beleefde, waarin men aan niets meer gelooven kon, aan geen paus, aan geen monniken of kerk zich meer kon houden, en de bijgeloovigen beweerden, dat er zich allerlei teekenen in de lucht vertoonden, dat die doctor Martijn de Antichrist was en het einde van de wereld wel haast zou volgen.

Toch was dit nu juist niet de aanleiding, welke de Groschmarkers van hunne warme haardvuren naar de gelagkamer van de dorpsheberg dreef. Neen, 't was heden al de 29ste van Wintermaand. Straks brak de Oudejaarsnacht aan en wat ook een Groschmarker vergeten mocht, nooit zou iemand in het dorp verzuimen, zich op dien nacht voor te bereiden. Van onzen St. Nicolaas-avond met zijne verrassingen wisten de eerbare dorpelingen evenmin als van een Kerstboom. Maar dat gemis werd hun door hun Oudejaarsavondtocht ruimschoots vergoed. Zoover toch als menschelijke herinnering reikte, begaven jong en oud zich, zoodra de avond begon te vallen, naar buiten. Met stokken gewapend, van touwen voorzien en door flambouwen voorgelicht, besteeg men den hoogen en steilen Gravenberg, die met zijne schaduw de schemering over het dorp verhaastte. Wel is waar was de tocht ietwat roekeloos en gevaarlijk zeker. Immers daar boven maakten ijs en sneeuw het gaan zeer moeilijk en menigeen, van de steile hellingen afgleden, was beneden een prooi van vraatzuchtige

wolven geworden en had den Nieuwjaarsmorgen niet meer zien verrijzen. De roekelooze had daarboven vaak in diepe kloven den dood gevonden. Doch deze gevaren zetten juist iets eigenaardigs aan den tocht bij en allicht had ieder bij zijn terugkomst stof, om zich op zijne heldenfeiten te beroemen. 't Was dan ook waarlijk niet voor niets, dat men zich naar boven begaf. Eerst verzamelde men zich op den hoogen top, om te midden der diepste stilte van den tegenoverliggenden Wartburg het uur van middernacht te hooren slaan. Dan vielen de bloedverwanten elkaar in de armen, vrienden en bekenden drukten elkaar hartelijk de hand en allen baden luide of stil voor allen en zichzelf een goed nieuwjaar af van den God des hemels, bij Wien men zich hier dichter gevoelde dan beneden in het dal.

Dan ging men aan het zoeken, tot eindelijk een van allen zoo gelukkig was, den Nieuwjaarskorf te vinden. Wie de mand daarboven plaatste, wist niemand te zeggen. De wijsneuzen vertelden, dat de keurvorst of zijne goede gemalin de mand des avonds in eigen persoon op den top bracht, maar de overigen lachten hen uit of zeiden op geheimzinnigen toon, dat men Gods gaven maar moest aannemen en zich niet al te zeer verdiepen mocht in de gedachte, hoe ze ons eigenlijk gebracht werden. Hoe het ook zij, de mand bevatte een rijkdom van noodige en nuttige en aangename dingen. De armen kregen hunne gading en

ook de meergegoeden werden niet teleurgesteld. De terugtocht vooral was een ware vreugdetocht. Als men daar beneden door de achtergeblevenen met den burgervader aan het hoofd werd verwelkomd en de laatste den korf ter verdeeling overnam, als de een dit, de ander wat anders ten geschenke ontving en juist, wat hij begeerd had of wel iets, waarop hij nu in het geheel niet had gerekend, zie, dan begaf men zich in feestelijke stemming naar zijn woning en straks ter rust en nog drie maanden daarna gaf de laatste tocht naar den Gravenberg stof tot gesprek.

Doch nemen wij nu een kijkje in de gelagkamer. Daar zien we de mannen en jongelieden van Groschmark aan drie lange houten tafels verzameld. De ouden van dagen hebben zich op houten stoelen rondom het knappende haardvuur geschaard en de eereplaats wordt door den burgervader, Heer von Wietzell, ingenomen. De bierkroes wordt lustig aangesproken en toch is de stemming niet zoo opgeruimd, als zij anders pleegt te zijn op een avond als deze.

„Ik weet wel, mannen, dat ik geen vergeefsche reis maken ga,” zoo laat zich een jonkman hooren. „’t Is daarboven gansch niet zooals vroeger en ik ben geen Groschmarker meer, als er een korf te vinden is. De zaken gaan in de wereld anders, geheel anders, dat zeg ik maar.”

„Recht zoo, buurman,” spreekt een ander, „ik waag er mij ook niet aan. Dat er de korf niet zou zijn,

wil ik niet zeggen, want van die zaken weten wij, menschen, toch maar weinig. 't Is het best maar, dat we er niet veel over praten. Maar wat ik zeg, dat zeg ik met je, buurmian: 't gaat anders in de wereld. De pastoor zeide het gisteren nog, dat het wonderlijk toegaat. Zelfs het woord van den paus te Rome beteekent niets meer onder de menschen en de verdorvenheid is onder de priesters al zoo doorgedrongen, dat ze niet eens meer in het Latijn tot den Heere God bidden."

„Niet in 't Latijn?" vraagde een ander verbaasd.
„Waarin dan?"

„Wel," hernam de klager en sloeg van verontwaardiging een kruis, „waarin anders dan in 't goed Duitsch en ze zeggen, dat die helsche monnik den menschen den geheelen Bijbel in 't Duitsch lezen laat, terwijl die toch in goed Latijn geschreven is. Nu, dat zijn me toch wonderlijke dingen en als hij de menschen niet betoovert, daar ze toch zoo min als ik Latijn geleerd hebben, zie, dan weet ik het niet meer."

„Hoor eens, dat het daarboven pluis is, dat geloof ik evenmin," riep een bejaarde uit en dronk om zich te verpoezen een goede teug uit den bierkroes. „'k Hoor toch algemeen, dat daar een vreemd man ronddwaalt om den berg, een heer in zwart ridder-kostuum, zooals wij dat nooit hier beleefd hebben. Niemand kent hem, de lieden van het kasteel evenmin. Nooit heeft, ook de oudste, immer van een jonker Jurriën

gehoord, en toch wordt hij behandeld met een eerbied, alsof 't een lid van de familie zelve is."

„Hij mag wezen, wie hij wil, maar men schijnt er op het slot toch niet verzot op te zijn, dat de wereld kennis met den vreemdeling maakt. Er kruisen toch allerlei lieden door de bosschen en juist op de toegangen naar het kasteel, om de wacht te houden. Zij schijnen te moeten waarschuwen, als er onraad komt. Te groote nieuwsgierigheid schijnt men niet te willen. Nu, ik voor mij val niet nieuwsgierig: of het mooi weer of sneeuwstorm zij overmorgen, ik haal mijn geheimen liefst niet uit de lucht. Maar ik verwed er mijn nieuwjaarsgift onder, dat . . ."

„Nu wat?" vraagden velen tegelijk.

„Dat doctor Martijn zelve daarboven huist."

Een kreet van angstige verbazing ontsnapte aan veler lippen.

„Mannen!" riep plotseling de heer von Wietzell uit en verhief zich van zijn zetel. „Ik heb mij tot hiertoe niet in uw gesprek gemengd, doch nu moet ik u waarschuwen. Als het dan zoo gevaarlijk is, zich in geheimen van groote heeren te steken, dan moesten we er het zwijgen toe doen. Wat nu die nieuwigheden betreft, ik ben daarvoor niet zoo bevreesd. Als het bij het oude gebleven was, zouden we van slecht tot erger varen, zooals het in den laatsten tijd maar al te zeer het geval was. Onder dat Latijn werden, geloof ik, tamelijk veel domheid en vele kwade prak-

tijken voor onze ooren verborgen. Ik geloof, dat wij, Duitschers, het oude woord Gods wel weder onbedorven mochten hooren, dat wil zeggen, zonder dat een pastoor ons water in den wijn mengt. En mij dunkt, de goede God zal liever luisteren naar een welgemeend Duitsch gebed, dan naar het Latijnsche geprevel, waarvan gij noch ik iets gevoelt."

„Recht zoo, bravo! Heer von Wietzell!" riepen onderscheidene stemmen. „Zoo is 't, heer burgemeester, maar zouden we niet vergeefs naar den nieuwjarskorf zoeken?"

„Dat kan wel zijn, doch ik voor mij zou nu juist naar boven willen; 't wordt toch meer dan tijd, dat wij Groschmarkers, op de hoogte geraken."

't Woord van den burgemeester vond bij de meesten weérklank, hoewel enkelen het hoofd schudden. Na nog een kroes bier geledigd te hebben, drukte men elkander de hand met de belofte, dat men zich te bestemder ure tot den tocht naar boven zou laten vinden.

Ook het gesprek in de gelagkamer van de dorps-herberg te Groschmark behoort tot die dagelijksche gebeurtenissen, welke de wereld de vermelding niet waard oordeelt, maar de Heer daarboven had gesproken, dat er licht zou zijn ook in de schaduwen van den Gravenberg.

LUTHERS NIEUWJAARSGIFT.

't Was oudejaarsavond van het jaar 1521. De avond was gevallen. Het weder was buitengewoon zacht en aan den kristallen hemel lichtten duizenden sterren, terwijl de maan, hoewel zich nog schuilhoudende achter de hellingen der bergen, toch hare bleeke stralen reeds tusschen de sterren doorschoot. 't Was voor ieder, die geen Groschmarker heette, een vreemd tafereel daar beneden aan den voet van den Gravenberg. Eene bonte schare van dorpelingen, jongen zoowel als ouden, bewoog zich aan den voet van den berg. De gele vlammen der toortsen verspreidden een schilderachtigen gloed in het rond. De vertrekkenden waren vol moed; velen der achterblijvenden daarentegen zagen hen in angstige spanning heengaan. Men bleef vreezen, dat daarboven vreemde dingen gebeurden en sommigen waanden, dat de vorst der duisternis zelf er voor een tijdlang zijn zetel opgeslagen had. Menig liefhebbend hart zond een stil gebed op voor den heentrekkenden vriend of broeder, menigeen sloeg een kruis bij de gedachte aan de weggetogenen, die men, zoolang het bleeke maanlicht het toeliet, met het oog trachtte te volgen. De burgemeester sprak zijn dorpelingen moed in en ieder ging huiswaarts om hier weder te keeren op het gewone uur, wanneer

men den terugkeer van de tochtgenooten wachtte.

't Zij dat het gunstig weder en de heldere manschijn den tocht bespoedigden, of wel, dat de vrees en de verwachting van hetgeen men daarboven ontmoeten zou, de reis verhaastten, vroeger dan gewoonlijk had men den top bereikt. Men had daar boven genoegzaam tijd om uit te rusten en zich in allerlei gissingen te verdiepen over de vraag, of en wat men vinden zou. Eindelijk deed de klok van den Wartburg hare twaalf slagen hooren. Plechtig verkondigden hare tonen aan de dalbewoners daar beneden, dat het stormachtige jaar vijftienhonderd een en twintig in den schoot der eeuwigheid teruggekeerd was. Voorzeker zullen ze haar eigen weërklank gevonden hebben in het hart van den man, die daar boven op den grijzen Wartburg rust vond in den Heer zijn God, nadat hij diens naam beleden had voor koningen en vorsten, voor den machtigen keizer zelfs. Hij wist het wel, hoe zijne getuigenis voor den rijksdag over Europa gedreund had als deze oudejaars-tonen, hoe zij aller ziel had geschokt en aan de groote zaak der hervorming in Gods hand blijvende kracht had verzekerd en steeds meer uitbreiding had gegeven. Hij wist het wel, hoe zijn vijanden van woede kners-tandden, en vruchteloos raadden naar zijn verblijf en hij dankte zijn God, die hem te midden van hunne aanslagen aan hun woede en hun dreigen had ontvoerd. En voorts, wat de toekomst hem brengen

mocht, hij had zijn lijf en ziel Gode bevolen. Indien de eere zijns Gods maar bevorderd werd, dan mocht men zijn lichaam in stukken houwen. Ja, hij dankte dien God, dat Hij zijn dienstknecht te midden van zooveel storm en nood daarbuiten, hier een rustig plekske had verzekerd, van waar hij aan zijne arme Duitsche landgenooten de gansche Heilige Schrift in hun eigen taal aanbieden kon. Als hij er aan dacht, hoe de vader straks zijn huisgezin bij den disch rondom zich zou verzamelen om allen het woord Gods voor te lezen; hoe de moeder hare dochter, bij haar schoot staande, de woorden des levens in het jeugdige hart overgieten zou; hoe de ouden van dagen, over dien Duitschen Bijbel gebogen, met heilbegeerig verlangen hun Heiland zouden beluisteren, waar Hij den vermoelden en belasten ruste biedt, zie, dan welde hem een traan in het oog en een stil dankgebed uit het hart voor den kostelijken arbeid, waartoe zijn God hem had willen gebruiken.

Onwillekeurig dacht hij aan de dalbewoners daar beneden. Hij kende de gebruiken van de streek en wist, hoe zich op ditzelfde uur, ginds op den top van den Gravenberg, de Groschmarkers verzameld hadden om hun nieuwjaarsgift te ontvangen. Helaas, hij wist het wel, de arme landlieden zouden hun korf missen, want de milddadige handen, welke gewoon waren, de mand te plaatsen, ontbraken. Waarom? Was het niet louter, omdat hij, Maarten Luther, zich hier be-

vond en de goede keurvorst thans aarzelde hier te komen, ten einde ook zelfs aan zijne hovelingen de verblijfplaats van zijn beschermeling niet te verraden? Was hij rijk, hij, Luther, hij zou ze zelf hun nieuwjaarsmand brengen met eigen hand, en hun de ronde Duitsche hand drukken met de betuiging, dat hij noch de Antichrist, noch de duivel in persoon was, maar Maarten Luther, die zijne Duitsche landgenooten liefhad. Zilver of goud had hij niet, maar wat hij had, dat wilde hij hun brengen, ja, zelf brengen.

Haastig stond hij op, nam een boek uit een kast, wikkelde het behoedzaam in een papier en bond een koord om het pak met de woorden: „Uw woord, o mijn God, is begeerlijker dan veel fijn goud en wie dat aan de arme Duitschers brengen kan, komt niet met leege handen.” Nu sloeg hij den mantel om, zette de ridderkap op het hoofd en weldra sloeg de portier de poorten van den Wartburg achter jonker Jurriën dicht.

Daarboven op den Gravenberg had men elkaar met warmte de hand gedrukt en een goed jaar gewenscht. Daarna hadden allen zich tot luide of stille gebeden vereenigd. Nog hield de heilige indruk van deze ure allen bijeen; niemand had zich nog van de anderen gescheiden om de mand te zoeken. Daar vernam men het geluid van naderende voetstappen. Menigeen werd bleek en eene kille huivering voer door de leden van de tochtgenooten. Daar naderde een vreemdeling, een

ridder. Hij droeg een pak in de rechterhand; de linker hield het gelaat met den mantel bedekt. Wie mocht het zijn? Was dat nu...?

„Ik ben gekomen, om u, goeden lieden, een nieuwjaarsgift te brengen. Onze God zegene den uitgang en den ingang uwer jaren en krone uw huis met zijne goedertierenheid in Christus Jezus. Amen!”

Zoo sprak de vreemde met bevende stem. Allen stonden als aan den grond genageld, maar toen de vreemde zijn pak aan den voorsten man bood, toen weerklonk daar een krachtig „Amen!” uit aller hart en mond, als een echo op de woorden des vreemdelings. Deze wendde zich om en verwijderde zich langzaam. Allen staarden hem na, temidden van de diepste stilte. Nog was de vreemdeling slechts eenige schreden van hen verwijderd, toen een oude van dagen naar voren drong en luide riep:

„En die God zegene u ook, goede heer, en doe u op effener wegen gaan, dan gij thans om onzentwil gekozen hebt! Dat wenschen u de Groschmarkers!”

De vreemdeling wendde zich om en stond stil.

„Amen, mijn goede broeders! Laat het effen of steil zijn, zijn woord zij ons een licht op ons pad!” antwoordde de onbekende en verdween achter de helling van den berg.

Zwijgend nam men den terugtocht aan en het duurde geruimen tijd, eer men zich aan nieuwe gissingen overgaf. Ze hadden het dan wel geraden, de achter-

geblevenen, dat het daarboven geheel anders zou zijn dan voorheen. Maar hoe het zij, of het Luther, dan een onbekend ridder ware, hij had het hart van deze Duitsche lieden gestolen en als het de aartsketter zelf was, dan waren zij toch tamelijk met den aartsketter verzoend en wie kwaad van hem sprak, had hem zeker nooit ontmoet, zooals zij hem nu ontmoet hadden.

't Was één uur en nòg stond men daar beneden de terugkomst van de dorpsgenooten te verbeiden. 't Werd zachtjes aan halftwee en nog stond men ongeduldig te wachten. Eindelijk, daar vernam men naderende schreden en ving men het geluid van stemmen op. Men staarde en tuurde. Neen, er was geen Nieuwjaarskorf. Ze hadden het wel voorzègd. Met ledige handen keerden zij weèr. Een oogenblik stond de burgemeester, die aan het hoofd der achtergeblevenen toefde om den korf ter verdeeling over te nemen, of hun wedervaren te hooren, verbluft te kijken; immers zijn vermoeden was gelogenstraf: niets brachten ze mede.

„Hebt gij niets?” riep hij hun uit de verte reeds toe. „Brengt ge ons niets mede?”

„Geen korf, maar toch... een pak!”

Nadat de wederzijdsche zegenbeden gewisseld waren, nam de burgemeester het pak van den dorpeling over en opende het behoedzaam. Allen verdrongen zich rondom den burgervader om bij het licht der toortsen

den inhoud te bezien. „Een boek! Ja, een boek!” riepen vele stemmen.

De burgemeester hield het schutblad onder het licht der toortsen en een glans van vreugde verspreidde zich over de edele gelaatstrekken van den eerlijken Duitscher.

„God zij gedankt!” riep hij uit. „Ziehier het beste nieuwjaarsgeschenk, dat we ooit gehad hebben. Dit boek is niets minder dan het eigen Woord Gods. We zullen het samen lezen, want Dr. Luther heeft het in goed Duitsch voor ons vertaald. Geve God, dat wij het verstaan!”

Daarna deelden de tochtgenooten hun wedervaren mede. Allerlei gissingen werden gewaagd. De een meende, het was de keurvorst, die den Bijbel zou hebben overhandigd, de ander zeide, dat Spalatijn dien geschonken had; de meesten hielden het er voor, dat doctor Maarten Luther zelf aan de eerbare lieden van Groschmark in den nieuwjaarsnacht van het jaar onzes Heeren 1522 zijn Duitschen Bijbel gebracht had.

Zoo zegt ook nog ten huidigen dage de koster van de kerk te Groschmark, als hij u den kostbaren schat toont, welke nog steeds in de sakristie bewaard wordt, en hij voegt er aan toe:

„Sinds dien nacht was de ware religie hier te Groschmark in eere!”